

SLACHTA MARGIT NEMZETI SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

AUTISTA SZEMÉLYEK GONDOZÓJA

250 ÓRÁS

SZOCIÁLIS ÁGAZATI KÉPZÉS

KÖZPONTI SZÓBELI TÉTELSORA

Jóváhagyta:

Csizi Péter

szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

Kiadva:

2024. 10. 31.

Szociális ágazati képzés

Autista személyek gondozója 250 órás képzés központi szóbeli tételsora

Autizmus-specifikus ismeretek

1. tétel

Az autizmus definíciója, kialakulása, etiológiája, epidemiológiája

Információtartalom vázlat:

- Mi az autizmus? A fogalom meghatározása
- A spektrum zavar kifejezés időszerűsége és oka
- Az autisztikus diád (triász) területei
- A zavar kialakulásának háttérében rejlő okok, feltételezések és tények
- Az autizmus és egyéb állapotok és betegségek közötti kapcsolat
- Az előfordulás gyakorisága és a nemi megoszlás

2. tétel

Az autizmus megjelenése a köztudatban, a média szemléletformáló hatása

Információtartalom vázlat:

- Áttekintés napjaink hírforrásairól, a tájékozódási felületek sokszínűségéről, az ebben rejlő veszélyekről
- Tények és tévhitek megfogalmazása az autizmussal élő emberekről
- Rövid történeti áttekintés, az autizmus valódi tünetei

3. tétel

Az autista emberekre jellemző megismerő folyamatok jellemzői, valamint az akadálymentesítés alapvető szemléleti kerete

Információtartalom vázlat:

- Az autizmusra jellemző megismerő folyamatok jellemzői, a kognitív eltérések, a sajátos ingerfeldolgozás és következményei
- A személyre szabottság elve, szükségessége, gyakorlati megvalósíthatósága
- A vizualitás és a strukturált keretek jelentősége a mindennapokban

4. tétel

A sérült kommunikációs készségek

Információtartalom vázlat:

- Mire használjuk a kommunikációt, mi a funkciója?
- A kommunikáció „hatalma” mindennapjainkban, a beszéd, nyelv és a kommunikáció
- A kommunikáció sérülésének legfontosabb jellemzői autizmussal élő személyeknél
- A verbális és a nonverbális kommunikációs sérülések
- A kommunikáció formájának, tartalmának sérülése

5. tétel

A nem beszélő autizmussal élők kommunikációs szükségletei

Információtartalom vázlat:

- Vizuális módszerek a kommunikáció erősítésére és megkönnyítésére, pl.: a PECS megközelítés
- A beszédértés nehézségei, fejlesztési kompenzációs lehetőségek
- A beszédhasználat jellemzői autizmussal élő személyeknél, a beszéd formai és tartalmi elemeinek fejlesztési lehetőségei

6. tétel

A sérült szociális készségek

Információtartalom vázlat:

- Hogyan hatják át életünket szociális kapcsolataink?
- A szociális fejlődés legfontosabb mérföldkövei
- A sérült szociális fejlődés, autizmusban eltérő fejlődés és viselkedés jellemzői
- A társas viselkedés és a szociális megértés fejlődésének minőségi zavara
- A szociális megértés sérüléséből fakadó szükségletek
- Nehézségek a személy fizikai jelenlétének elfogadása, a gesztusok, testbeszéd megértése, az érzelmek megértése tekintetében

7. tétel

A társas viselkedés, a másokkal való együttműködés jellemzői

Információtartalom vázlat:

- A szociális készségfejlesztő technikák jellemzői
- A szociális készségfejlesztő technikák kiválasztásának szempontjai, viselkedéses és kognitív alapú megközelítések
- Viselkedésmódosító szabályok alkalmazása az egyéni megértési szintnek megfelelően
- Énkép, önismeret-fejlesztés énkönyv segítségével; a szociális történet-írásban rejlő lehetőségek; a szociális-kommunikációs fejlesztő foglalkozás (babzsák)

8. tétel

A sérült rugalmas viselkedésszervezés

Információtartalom vázlat:

- Milyen területeken jellemzőek célvezérelt cselekvéseink?
- A rugalmas gondolkodás és viselkedésszervezés jellemzői a mindennapjainkban
- Az autizmusban sérült terület: a beszűkült, sztereotip és repetitív tevékenységek és érdeklődés jellemzői
- A részletekre való fókuszálás következményei a mindennapokban
- A hiányosságból fakadó előnyök
- A cselekvések megtervezése, végrehajtása és a monitorozás folyamata. Az ebben való gátoltság megjelenése autizmusban. A belső forgatókönyv hiánya.

9. tétel

A szenzoros érzékenység

Információtartalom vázlat:

- Hogyan észleljük a világot?
- Érzékszerveink működése és megértésünk kapcsolata
- A szenzoros érzékenység megmutatkozása autizmussal élő személyeknél, a környezet ingereire adott reakciókban
- A hiper- és hipoérzékenységű területek

10. tétel

A naiv tudatelmélet deficit jelentése, megnyilvánulása a tünetekben

Információtartalom vázlat:

- Mások gondolatainak olvasása
- A mentalizáció nélkülözhetetlensége a szociális helyzetek értelmezésekor
- Az elmeolvasás nehézségeinek megjelenése a gyakorlatban

11. tétel

A támogató környezet sajátosságai, elemei

Információtartalom vázlat:

- Az autizmussal élő személyek viselkedésének és tevékenységeinek jellemzői strukturált helyzetekben
- A protetikus környezet kialakításának szempontjai, az egyéni és csoportos szükségletek figyelembevétele
- A szimbólumok megértésének szintjei
- Struktúra a mindennapi tevékenységekben

12. tétel

Az önálló szabadidő hasznos eltöltésének támogatása

Információtartalom vázlat:

- A strukturált és strukturálatlan szabadidő aránya
- Közös tevékenységek, közös játékok, séták, külső programok stb. szervezésekor a szükséges segítség meghatározása
- A szabadidő eltöltéséhez szükséges képességek, készségek, tevékenységek repertoárjának beazonosítása
- A szervezett szabadidőtöltés; mit, hol, meddig lehet csinálni?
- A tevékenységválasztás tanítása. A „kedvelt” (repetitív) tevékenységek szerepe, helyes aránya a szabadidőben

13. tétel

A tér-szervezés és az idő-szervezés vizuális megsegítése

Információtartalom vázlat:

- Bejósolható, kiszámítható környezet
- A szimbólumok megértésének szintjei
- A gyakorlati megvalósíthatóság lehetőségei. (Az átlátható, ingerszegény környezet, saját hely fontossága, elvonulási lehetőség biztosítása, a szenzoros ingerek csökkentésének a lehetőségei. Saját kommunikációs stílus módosítása, egyszerű nyelvhasználat, kiszámítható, következetes viselkedés, konkrét, egyértelmű kijelentések, idő a feldolgozáshoz.)

14. tétel

Autizmussal élők viselkedésének általános jellemzői

Információtartalom vázlat:

- A viselkedés megértése, az autizmussal élő embereket befolyásoló nehézségek
- Melyek a problémásnak minősülő viselkedések?
- Viselkedésproblémák és megítélésük
- A viselkedésproblémák kezelésének gyakorlati stratégiái
- A viselkedés jegyzőkönyvezése
- A problémás viselkedésre adott válaszok lehetséges változatai
- Preventív stratégiák

15. tétel

Mit jelent az autizmus specifikus terápiás megközelítés?

Információtartalom vázlat:

- A bizonyítékokon alapuló beavatkozások
- A kognitív- és viselkedésterápiás megközelítés
- A kiegészítő terápiák
- Nem javasolt terápiás irányok
- Etikai megfontolások a terápiák kiválasztásakor
- A konkrét terápiás megközelítések
- Két program bemutatása: a TEACCH és az ABA programok főbb jellemzői
- Az intervenciók általános szempontjai
- A választás lehetősége, a szakember szerepe a család támogatásában a választáskor

16. tétel

Felkészülés az autista felnőtt fogadására az intézményben

Információtartalom vázlat:

- Milyen dokumentumok segíthetik ezt a folyamatot?
- Korábbi felmérések, szakvélemények áttekintése, a szükséglet-felmérés értelmezése
- Az autizmus-specifikus befogadó környezet jellemzői, kialakításának általános szempontjai

17. tétel

A stresszmentes fizikai és személyi környezet

Információtartalom vázlat:

- Kialakításának szempontjai, az akadálymentesítés alapelvei
- Megoldási stratégiák a beilleszkedés, munka, lakhatás elősegítésére, az önállóság, önellátás támogatására
- Az erősségek figyelembevétele, a motiválás eszközei

18. tétel

Az egyénre szabott segítségadás

Információtartalom vázlat:

- Módjai az önápolás, az öltözködés, az étkezés területén, az egyén képességeihez és állapotához viszonyított lehető legönállóbb élet érdekében
- A terek megfelelő alakítása, folyamatábrák, folyamatleírások, egyéb vizuális promptok, időmérő eszközök alkalmazása

19. tétel

Szexualitás és párkapcsolatok kérdései, a támogatás lehetőségei

Információtartalom vázlat:

- A szexualitással és párkapcsolatokkal kapcsolatos specifikus, autizmussal összefüggő kihívások és a támogatás módjai
- A dolgok megkülönböztetésének (diszkrimináció) tanítása: mit, hol, mikor és hogyan tehetünk
- A személyes higiéné (hol, milyen gyakran), alsóneműváltással kapcsolatos dolgok, stb.
- A test részei, és azok funkciói (intim területek, férfi és női szerepek); szexuális oktatási program (a barátságtól a szexuális intimitásig)

20. tétel

Az együttműködés szerepe, team az autista felnőtt körül

Információtartalom vázlat:

- Az otthoni környezet
- A protetikus környezeti elemek támogató szerepe és fenntarthatósága a családi környezetben
- Együttműködés a családdal, kollégákkal, ellátó személyzettel, külső szakemberekkel
- Az együttműködés céljai, eszközei